

УРЕЂУЈЕ А. ХАЦИЋ.

ИЗЛАЗИ ЧЕТИРИ ПУТА ПРЕКО НЕДЕЉЕ. — СТОЈИ ЗА НОВИ САД 40, А НА СТРАНУ 60 НОВЧИЊА МЕСЕЧНО. — ЗА ОГЛАСЕ НАПЛАЂУЈЕ СЕ ОД ЈЕДНЕ ВРСТЕ 3 И 30 НОВ. ЗА ЖИГ СВАКИ ПУТ.

ШАРАНИ.

(Наставак.)

ПРИЗОР VI.

Ана и пређашњи.

Ана. Ево ме, ево!

Панта. Оди, оди, да видиш што још ниси видела!

Ана. А шта је то тако чудновато?

Панта. Оди, оди! Гле ја ископо шарана!

Ана. Шта?

Панта. Та није то шта, већ гле шарана! Ту сам га, ево баш овде ископао!

Ана. Није него још нешто!

Панта. Е, знам ја да жена не ће веровати. Ево, отвори очи! Је л' ово шаран, а јер ово рупа? Ево још и место, де је лежао.

Ана. Тако ми душе, шаран! А каква је то маштанија?

Панта. Није то никаква маштанија! Ви жене друго ништа не знате, него одмах маштанија, врачбина, урок, и знам те ја шта још. Ово је прави шаран. А кад се испече, обемо сви лизати прсте. Гледај само колики је, па како је жив. Само да ми је знати, како се врага у тој густој земљи није удавио.

Ана. О! о! Да сам јуче умрла, не би ни то доживила!

Панта (мудро.) Шта ти знаш! Није то баш ни тако чудо, — то се догађало више пута де је близу Дунав, има то и у старим књигама. Него сад немој бечити очи, већ носи тог шарана, па на ражањ с њиме, кад је тако добар па се сам понудио. —

— Како сам огладнио копајући, баш ће вајн пасти. Ајд' иди.

Ана (узме шарана па се чуди бајаги). О, о! (За себе.) Не знам ко је кога уловио, ил' ти шарана, ил' шаран тебе. (Одлази).

Панта. (Виче.) Станко! Станко! Оди, оди само! Да и њему приповедим какав сам лов уловио.

ПРИЗОР VII.

Станко и пређашњи.

Станко. Ево ме, бабо, викали сте ме?

Панта. Кажи ти мени, синко, јер знам ви сте тамо у препарандији учили свакојаких књига, па рецидер ти мени, има ли дегод спомена, да може шаран у земљи живети? Знаш, овако на суво, у земљи?

Станко. Богме, то нисам ни чуо ни читао! Де би шаран у земљи живио?

Панта. Е, ниси ти још све прочитао, што треба да се чита. Наћи ћеш ти то доцније. Јер ево, виш, ја данас ископо шарана.

Станко. Ви се шалите, бабо!

Панта. Не шалим се ја, синко, већ сам га баш ископао! Да га видиш још колики је.

Станко. Ха, ха ха! Откуда шаран у земљи. То нити је кад било нити ће кад бити.

Панта. Е, виш ти то њега, он мисли да је већ сву мудрост кашиком појео. Да видимо. (Виче.) Жено, Ано, донесидер тог шарана.

(Наставиће се.)

ПИСМА ИЗ СРБИЈЕ.

(Вајмар. — Србин, немачки глумац. — Прва скупштина глумаца целе Немачке. — Један летимичан предлог.)
(Наставак.)

У трећој седници претресан је предлог о панзионом фонду.

Право ступити у заједницу овога фонда имају: солопевачи и певачи кора, глумци, чланови оркестра, играчи, шантаци, декорациони молери и хаљинари, управљачи ових разних корпорација и остало особље, као: артистички управници, редитељи, капелници, директори кора и музике, мајстори балета, надзорници, секретари, машинисте и у опште сви, који су сталним уговором везани за позориште.

Панзију могу добити: који су служили 10 година при позориштима савеза; који су уредно улагали; који су одбором прегледани и проглашени за панзионаре.

Панзија може изнети 280 фор. или 160 немачких талира; издаје се тромесечно; може бити увећана при врло добром стању касе и сведена на норму, ако се стање погорша, породица панзионованог добија

(Наставиће се.)

Д И С Т И Њ И.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

(„Артаксеркес“, „Савет гратис“ и „Француско-пруски рат.“) Ова три комада представљала су се 18 фебруара. Има гдешто позоришних дана, где публика не сме улазити у позориште с великим захтевима. И практично глумство ваља да има своје „часове одмора“, то да би се само прибрато, то да би дало публици прилике, да добро потресе прегачу те да олакша своје срдашцу пуном свакојаког градива за крупне ефекте. То градиво, кад га буде сувине, шткодљиво је души човечијој, као што је телу шткодљива одвећ раздражљива храна: за њоме обично долазе ефекти и — револуције. За то ваља дати публицином срцу одушке — вентила. Шалбаве игре, којих је скромна цел да забављају, да намеју — то су ти вентили, што чувају човечију фабрику осећања од експлозије, — али они уједно

трмесечну посмртину. Ко после десет година и даље још служи, има на сваки пет година даље службе 10 фор. додатка панзији. Који служи више од 30 година, том се на сваких потоњих 5 година рачуна 8 талира нем. додатка панзији.

Улог се враћа оном: који пре десет година иступи из позоришта; који и после десет година иступи и одриче се права; који пре десет година умре. Улог умрлога добија породица. Губе право на улагање: који скриве тако што да допадну заточења; који у корист своју или нечију другу учине какве ујдурме на штегу фонда; који годину дана не положи улога фонду.

Надзор и управа. Столица је управе, и да вам не кажем, Берлин. Чланов су јој: генерални интенданат краљевског дворског позоришта као председник; један плаћени директор; тројица изабраних од позоришта; један правник и благајник — свега 7 чланова. Одлучују већином гласова.

чувају нашу фабрику умља од једностраности. Замислимо само низ позоришних комада, где се какав осећај или каква год установа друштвена црта у лепом идеалисању ружичним бојама. Не ће ли то да нас занесе у правцу истог осећања, да нас преаузме за ову или ону установу? Шта би било од нагледалаца, кад бисмо наш живот регулисали само идеалима с позориште, који, да богме, имају своју дубоку цел, или кад би оцењивали установе само по назорима, које нам износе озбиљни моменти невини? Били бисмо у првом случају занесени људи, у другом конзервативни браниоци „постојећег“, а у оба једнострана нерационална створења. Шта би на пр. идеална љубав на позорици начинила од младенаца, шта ли идеалисани брак, кад би момак или мома по својим околностима били спречени да се а tempo жене и удају? Није ли за овакове права

благодат, кад изиђе какав шаљивчина те истресе о љубави и о браку пуну врећу реализма испред њих на позорници? И може ли се рећи, да та лака странка глумачке вештине нема своје цели у душевном животу човечијем, или свога ефекта у мисличевој души. Има писаца, који, као Шекспир, слажу у складној хармонији обе врсте глумачких ефеката, који иза сваке идеалне сцене, која нас скроз потресе, пружа по један залагај шаљиве реалитетне и само површини гледалац може у томе превидети праву цел пишчеву: мислилац у томе већ осећа генија, коме је цела област човечанског осећања светла пред очима.

Ви видите да ја доста озбиљно мислим о тим шалама и лакрдијама на позорници. С овога гледишта не може се осудити ни једна лакрдија, осим ако деморалише; не може, што свака пониче из здраве замисли, а где тога није, где се место правог хумора, који пониче из реалног погледа на светска збића, писац размеће вицастим доскочицама, а оставив замисао у сухопарној збићи, промаши прави ефекат — ех, ту ваља помислити, да је наш Стерија и „књижевним ливадама“ препоручио — храну.

Ово последње што рекох може се тицати само прве лакрдије „Артаксеркесес“ коју увршћујемо у ред оних гљива, што расту на позорницама немачким. То није лакрдија, то је будалаштина. Један матор муж бесни на позорници не за то што је био тако малоуман да узме младу жену, него што ова баца очи на млађе — о противноме писац бар нас није уверио. Кулминација радње састоји се у томе, што се жена кледи с мужем да ће га обманути. Нисмо кадри да оценимо, ко је добио опкладу, — то нам је писац ваљда из правних побуда остао дужан обзнанити, — али ми му никако нисмо захвални за ту деликатесу, која нас оставља у неизвесности. — А од куд, за што тај Артаксеркес у комаду? Ми смо пуно захвални писцу, што нас је поштедео с азијатским династијама, јер тога зеља имамо доста и у Јевропи. Писцу је потребовало једно бомбастично име страшно, да га метне у уста младеме глумцу, који преобучен као персијски пророк учи љубоморног мужа две речи — кад рекне једну, он је невидљив и може по вољи стражарити над својом ђаволасом женом; а рекне ли другу, он постаје видљив, а та друга је — Артаксеркес. Велика би корист била за позоришну књижевност, да је сујеверни писац сам изрекао ону другу, кад је полазио да преда своје дело позоришној управи својој. А г. Рајковићу, који је чак посрбио ово деоце (опет посрбио!) велимо, да добар глумац не мора баш бити и добар критичар.

Са свим другачије стоји с комадићем енглеског порекла, који се зове „Савет гратис.“ Албионска чеда имају већ од куће добар култус мозга,

премда гдешто и на рачун срца. Савет гратис је скроз интелектуална шала; у њему је шаљиво само унутарње делање. Замисао је озбиљна, јер учи да није пробитачно саветовати и кад други траже од нас савета. Дамо ли људма савета, каквога они желе, па не испадне добро по њих, они се срде на саветнике; саветујемо ли их по нашем уверењу, без обзира на њихове жеље, они се срде, што се наши савети не подударају с њиховим захтевима. Ми држимо да је то спорна макејма, али ми смо захвални интелектуалном Енглезу ако нас, и на рачун наших осећаја, својом шалом побуђује на размисљање. Спољно делање, о коме већ навестисмо да је озбиљно, показује нам једну пријатну групу фамилијарну, у којој је свако лице карактер — пуритански. Али баш с овим карактерима, пуним гравитетне збиље, хтео је писац да доведе у супротност наше назоре и осећаје, и слатко смејање публике увериће га свакад, да је то постигао, а ми му не можемо одрећи пошту, што је изнео пред нас једру комику унутарњег делања, дакле ону праву комику, којом нас чарају класици свакога доба, комику, која презире шлоке, харлекине и пијерото за то, што је у њој изнесен стварањем живот онакав какав је одиста — смешан.

На крају представе, али по својој вредности сродно овоме другоме делу, стоји једно наше, а то је „Француско-пруски рат.“ Рекли смо једном већ, да се г. К. Трифковић у својим позоришним делима маша за наш живот. То није по себи благодарно подuzeће. И ми, и ако нисмо Енглези, нерадо слушамо с позорнице савете, који се не слажу с нашим захтевима, а најрадије се срдимо кад се ти савети дијаметрално сударају с нашим жељама. Али ми рекосмо већ негде, да ваља нашем писцу доследно заступати једну тенденцију, која друштву може донети само корист а њему пошту, тенденцију, које се потреба тако јасно истиче у унутарњем животу нашега друштва. Јер тај живот наш има као и свугде својих слабости, маша на и својих порока. Ми мислимо, као и наш млади писац, да је приличније за свесно друштво поправљати те мане складном комиком на позорници, него законским мерама из којег год „надлежатељства;“ приличније што се овде човек појављује као самоопредељано створење, које се властитом вољом својом поправља и усавршава, а не као пасивна машина, коју као неку лутку окрећу „наредбе,“ што не трпе дуго резонување. И г. Трифковић латио се комике да исмеје претеране и неповзате политичаре наше и служи му на част, што није ту комику тражио у шлокама или разнобојним погавицама.

(Свршиће се.)

Издаје управа српског народног позоришта.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

ИЗВАН

ПРЕДСТАВА 31.

ПРЕТПЛАТЕ.

У НОВОМЕ САДУ У ЧЕТВРТАК 24 ФЕБРУАРА 1872

У НОВОЈ ПОЗОРИШНОЈ ДВОРАНИ:

ЗАПИСНИЦИ ЂАВОЛОВИ.

ДРАМА У 3 РАДЉЕ, С НЕМАЧКОГ ПРЕВЕО М. ВИДУЛОВИЋ.

О С О Б Е:

Вилхелмина, бароница Ронкроска, удовица		Ј. Маринговића.
Марија, њена кћи		К. Савићева.
Маркез Лормен	} рођаци бароничини	Зорић.
Гроф Серни		Лесковић.
Грофица Сернијевица, његова жена		М. Недељковића.
Каваљер Рапинијер		Суботић.
Жиранка, закушница		Ј. Поповићева.
Жан Готје, зидар		Брани.
Робен		Јовановић.
Валентин, слуга бароничин		Рашић.
Слуга маркезов		Хадић.

Више маскованих гостију на балу.

Ј. Т. ЈОВАНОВИЋ, ЧЛАН НАР. ПОЗОР. У БЕОГРАДУ, ПРИКАЗУЈЕ РОБЕНА КАО ГОСТ ПРВИ ПУТ.

У петак 25 фебруара по други пут: „ПАРИСКА СИРОТИЊА.“ Драма у 7 раздела, с француског превео М. И. Стојановић. — Г. Т. ЈОВАНОВИЋ, члан народног позоришта у Београду у улози Андрије Вернијера као гост.

Ко од наших претплатника жели своја места за ову представу задржати, нека се изволи тога ради пријавити у позоришној писарници најдуже до 11 сахата пре подне.

Поједини бројеви овога листа продају се обдан по 5. н. а. вр. и то: у трговини Пере Попадића, Паје Миросављевића, Стеве Ратковића и Јоце Филиповића, у срп. народној задружној штампарији, у позоришној писарници и у вече на каси.

ПОЧЕТАК У 7 А СВРШЕТАК У 10 САХАТА.